

pedni akaró erdei fák időnként kiirtatnak. Emberi beavatkozás olyan értelemben is szükségessé válhatik, hogy a tisztások egy részét kaszálni, másik részét legeltetni, harmadik részét pedig szabadon nőni hagyni kell, mert alkalmasint vannak virágos növények, melyek legalább a legeltetést megkivánják, különben a pázsitfélék egészen elnyomnák őket.

Hazánkban eddig a földművelésügyi ministerium kebelében történtek lépések, hogy az erdőkben alkotassanak védett rezervációk, melyekben a fák a szokott erdőhasználati turnusoknak sorából kivéve maradjanak. Nagy lépés lesz ez is, mert nem tudom, vajjon van-e egyáltalában olyan őserdőnk, mely a fejsze irtó hatalmát még nem tapasztalta. De az erdők csak egy részét alkotják a hazánk földjén eredetileg élt szerves csoportzatoknak. Alföldjeink, pusztáink, szikes földjeink, belvizeink, mindmegannyi jellemző faunájú és florájú földrészletek, melyek egyre jobban összeolvadnak és melyekről, különösen a hajdani állatélet, részben vagy egészen kipusztult. Természettudományaink legnagyobb része, természettudományi egyesületeink, honatyáink, napi sajtónk még hallgatnak. Remélhető azonban, hogy ebbeli tipikus magyarföldi kincseinket egészen kipusztulni nem hagyják úgy, mint kiveszni hagyták a hódokat a múlt század természettudósai, akik, úgy látszik, inkább a muzeumokkal törődtek, mint az élő természettel; mert a hód másképp ki nem vesztethető volna egészen. Alkalmasint sok más állat is utolsó óráit éri ebben az országban. Aligha marad egyéb hátra, mint elővenni az állat- és növényfajok katalógusait és sorra venni, hogy melyik faj hol található, bőven-e vagy ritkán, és ha ritkán, hol vannak még mentsvárai, ha ugyan még vannak. A törvényhozásnak pedig az lesz a feladata, hogy a kijelölendő védendő helyeket állami kézbe juttassa.

Sajó Károly.

A lepkék, fürkésző darazsak és legyek.

A természetben minden állatkörnek megvan a maga rendeltetése. Egyik vagy másik faj túlszaporodása megzavarja a természetes rendet, más fajok vesztét okozza, vagy pedig élelemhiány miatt épen a túlszaporodott faj soraiban állana be oly nagyarányú pusztulás, hogy ezáltal veszélyeztetve volna a faj élete. Ezért, ha esetleg egyik vagy másik faj túlszaporodik, rögtön fellépnek az illető fajok ellenségei s a túlszaporodott faj egyéneit jórészen elpusztítják, hogy minél előbb helyreálljon a természetes rend. Így van ez mindenütt a természetben, az állat- és növényvilágban egyaránt.

A következőkben kísérjük figyelemmel a lepkék életét s a rovarvilágból származó entoparasita ellenségeiket.

A lepkék legismertebb entoparasita ellenségei a fürkésző darazsak, melyek a hernyó bőrét hosszú tojócsövük segítségével megszúrják s a test belsejébe rakják petéiket s a petékből fejlődő ivadék lassacsán felemésztja a hernyótest véréit, zsíráját s lágyabb szöveteit s mikor így pusztításával megölte a hernyót, a már-már feloszlásnak indult tetemből mint kifejlett imago jön elő. Általánosan azt hiszik, hogy a fürkésző darazsak csupán a hernyót támadják meg, pedig némely fajok a bábót is, sőt egyesek még a petét sem hagyják nyugton rejtekében, hanem megfúrják kemény burkát s belsejébe tojják petéiket. A fürkésző darazsakon kívül a legyek közül a *Tachina*-fajok lárvái is a hernyótest belsejében élőködnek. Ha csak futólagosan is megnézzük egy fürkésző darazsat, rögtön tisztában vagyunk azzal, hogyan juttatja a hernyó testének belsejébe petéit, hiszen hosszabb-rövidebb tojócsöve mindjárt elárulja a petelerakás útját-módját. De hogyan juttatja petéit a légy a hernyó testének belsejébe, hiszen a leggondosabb vizsgálat után se fedezhetünk fel potrohán tojócsőhöz hasonló képletet. A légy nem is tojja petéit a hernyó testébe, hanem csak a bőrére. A peték azután megragadnak a szőrös, bibiresókos hernyóbőrön s a test belsejébe furakodnak.

nádasban húzódo családoknak a veszedelmet, emberek háborgatását. A ligettel szomszédos part kopár, homokos legelő. Ezen az oldalon kevesebb a nádas, nagyobbak a szabad tükrök. A part felé inkább zombékos, kiöntéses a tó. Itt fészkelnek a biciczek és egynéhány nevetősirály. A tó felett egyenletes szárnyesapásokkal, egyenletes magasságban repülve, mindjárt feltűnik a szép sirálymadár, de szebb, mikor a homokbuczkák felett kóvályog és a vihar felkapja a magasba, a sötétszürkés felhőháttéren megvillantva hófehér szárnyait. A szalonkafélék közül az előbb említett helyen megfordul a piros lábú sneff (*Totanus totnus*); a sekélyebb, zombékos, torzsos tószéleken két sárszalónka: a *Gallinago gallinago* és a *G. gallinula* tavasszal és ősszel, különösen októberben. Van a tóságon vízicsibe is (*Ortygometra porzana*), de fészket még nem bírtam megtalálni.

Néha-néha megjelenik a magasban egy vörösgém (*Ardea purpurea*), de ritkán száll le. A nádasból azonban már láttam kirepülni a kis poczgmét (*Ardetta minuta*) és tavasszal a bölömbika (*Botaurus stellaris*) hangját is hallottam. 1882-ben a batlák (*Plegadis falcinellus*) az egész Sárretet, a Sóstó környékét ellepték. A fehérvári idősebb vadászok között nagyon él az emléke ennek a jelenségnek. A jelen évben ismét mutatkoztak a Dumántúlon nagyobb mennyiségben és több helyen; magam is észleltem őket Zalában, de itt nem tudtak róluk semmit.

Apróbb nádímadár van a Sóstón elég. A nádírigók (*Acrocephalus arundinaceus*) a parti vendéglő előtt rakják fészkeiket és buzgón igyekeznek túlkiabálni a vasárnapi zenebonát. Madárvonuláskor, április 10-ike körül, észleltem a foltos sitkét (*Calamodius schoenobaenus*), Szikla Gábor pedig a fülemüle sitkét (*Calamodius melanopogon*) is felfedezte itten. A tószélek aggottas helyein mindig meg-

találtam a nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*) fészkeit, késő ősszel pedig csak úgy hangzik a sűrű nádas a hálásra beszálló seregélyek lármájától. Ezek a Sóstó madarai. Elég szép kolónia ez egy város közvetlen közelében és hozzá olyan tavon, amelynek partjait bizony gyakran felveri a városi mulató nép lármája. A kényelmes utakon tolongó sokaság bizonyára nem is sejtí, milyen más, milyen hatalmas élet lüktet ott a nád titokzatosan összeboruló kárpitja mögött.

A vadászok nem sokat háborgatják a nádas lakóit. Kora tavasszal, amint a szárcsák és kacsák megérkeznek, becsónakáznak párszor a tóba és rakásra lónek egy csoport. Májusban, júniusban, a kacsák költése alatt, tilos a vadászat. Kacsalest csak ősszel érdemes csinálni. Októberben javában folyik a szalonkázás, egy-kettő tavasszal is akad. Annak a vadászatnak, amelyet Steinwaller úr ír le, nem él emléke a fehérvári puskaforgatók között. Az akkori vadbőség is nagyon megcsappanhatott már.

Magam elé képzelem a régi szép időket, amikor réti-sas örvényelt a tóság ezernyi megriadt népe felett, mikor a „sziget“-en gémekek, batlák, bakesók gunnyasztottak az egész part hosszában. Vagy mikor a tükrökön seregekben játszottak a szárcsák és a búbos vöcsök félénken kapkodta pelyhecsit szárnya alá. Manapság ilyen családi jelenetnek ritka ember a tanuja. E helyett a tóparti vendéglő udvarán táncoló ropogószoknyás eselédányokban, a kőművesbanda üvöltésében gyönyörködhetik az ember. Pedig mennyivel üdébb, egészségesebb zene volna a lép ezerszavú alkonyati hangversenye. Azért még van elég madár, bírják a konkurencziát a kőművesekkel. Elégedjünk meg azzal, ami van és örüljünk, hogy a tó megmaradt gyönyörűségre, azoknak a gyönyörűségére, akik szeretik a nagy természetnek ősi lehelletét. Ez a tó pedig megőrizte azt.

